

INFORMACIONE TEHNOLOGIJE KAO PODRŠKA POSLOVANJA USLUŽNOM SEKTORU U REPUBLICI SRPSKOJ

Prof. dr Mihajlo Travar¹, Saša Ristić dipl.ek², mr Igor Dugonjić³

¹Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske, Trebinje, Republika Srpska, mihajlo.travar@gmail.com

²Deloitte d.o.o. Banja Luka, Republika Srpska, e-mail: sristic1992@gmail.com

³Univerzitetsko klinički centar RS, Banja Luka, Republika Srpska, e-mail: igor.dugonjic@kc-b.com

ABSTRAKT

Uslužni sektor u Republici Srpskoj, bilo da govorimo o državnim institucijama ili privatnom sektoru, u protekloj deceniji doživio je značajne promjene pod uticajem modernih tehnologija. Naravno, državni sektor zbog svoje organizacije i prirode funkcionisanja nije proaktivan kao privatni sektor što svakako ne znači da će digitalna transformacija zaobići državne ustanove. Cilj rada je kroz praktičan primjer uslužnog sektora u Republici Srpskoj prikazati značaj korišćenja informacionih tehnologija i njegovu ulogu u produktivnosti zaposlenih. Autori rada su u proteklim godinama bili nosioci procesa digitalizacije uslužnog sektora Republike Srpske te je rad sistematizacija znanja i iskustava iz državnog i privatnog sektora. Razložićemo osnovne uzroke koje dovode do neproduktivnosti pojedinih djelova uslužnog sektora Republike Srpske a zatim predočiti poslovne modele kojima je moguće prevazići aktuelne probleme. Značaj rada se prevashodno ogleda u prezentaciji modela vođenja poslovnih procesa uz pomoć informacionih tehnologija koji bi zainteresovane strane mogle primjeniti u svom budućem radu.

INFORMACIONE TEHNOLOGIJE KAO PODRŠKA POSLOVANJA USLUŽNOM SEKTORU U REPUBLICI SRPSKOJ

Danas živimo u vremenu koje odlikuje tendencija sve veće primjene informacionih tehnologija. Njihov rast je eksponencijalan pa se tako tehnologije razvijene prije samo nekoliko godina danas mogu smatrati zastarjelim. Ovdje treba razlikovati privatne kompanije i javni sektor s obzirom da privatne kompanije imaju proaktivan pristup u cilju postizanja što efikasnijeg poslovanja pa je primjena najsavremenijih informacionih tehnologija postala uobičajna pojava. S druge strane javni sektor je mnogo tromiji i u pogledu primjene tehnologija je daleko iza privatnih kompanija. Pomenuta situacija je posebno bila vidljiva početkom 2020. godine kada su razvijene kompanije vrlo brzo reagovale i svoje poslovanje nastavile online sa minimalno smanjenom produktivnošću. Javni sektor se našao u nezavidnoj poziciji s obzirom da je većina institucija morala smanjiti obim poslovanja ili obustaviti rad zbog činjenice da tehnologije na koje se oslanjaju ne podržavaju udaljen pristup bazama podataka. U tom kontekstu, ćemo pokušati napraviti paralelu između tehnologija koje su danas prisutne u uslužnom sektoru i naprednih sistema sa naglaskom na zdravstveni sektor Republike Srpske.

Kao studijski slučaj posmatranja primjene informacionih tehnologija i njihovog uticaja na poslovanje, uzećemo zdravstveni sektor Republike Srpske, kao jedan od najznačajnijih uslužnih sektora, koji je oslonjen na Fond zdravstvenog osiguranja a neki domovi zdravlja su nedavno prešli na trezorsko poslovanje. Za razliku od medicinskog djela poslovanja koji je donekle automatizovan sistemom Webmedic i biće dodatno kroz Integrisani zdravstveni informacioni sistem - IZIS koji finansira Vlada Republike Srpske, organizacija poslovnog djela je prepuštena zdravstvenim ustanovama. Kompleksnost poslovnog sistema zavisi od veličine zdravstvene ustanove ali je poslovanje svih zdravstvenih ustanova uređeno istim zakonom i obavezama prema Fondu zdravstvenog osiguranja, opštinama, Ministarstvu i drugim institucijama. Kratko ćemo se osvrnuti na Zakon o radu koji je osnova za obračun zarada a zatim pojasniti način obračuna zarada kroz informacioni sistem uz prikaz djela izvještaja koji se automatski generišu kroz softversku aplikaciju.

Slika 1. Aplikativni segment obračuna zarada je organizovan kroz niz različitih logičkih cjelina koje omogućavaju automatizaciju procesa obračuna zarada.

Redni broj	Poslovna godina	Mjesec	Šifra vrste zarade	Šifra organizacije	Cijena rada	Datum obračuna	Datum isplate	Neoporezni dio	Status	Broj radnika	Ukupan neto	Ukupan bruto	Prosječan neto	Prosječan bruto
71	2020	1	7	1	0.0000	31.01.2020	01.02.2020	0.00	0	1	500.00	601.67	500.00	601.67
72	2020	2	1	1	250.0000	29.02.2020	10.03.2020	500.00	0					
73	2020	2	23	1	50.0000	03.03.2020	09.03.2020	50.00	0					
74	2020	2	23	1	0.0000	03.03.2020	09.03.2020	0.00	0					
75	2020	3	1	1	250.0000	29.02.2020	10.03.2020	500.00	0					

Slika 2. Prikaz funkcionalnosti

LJUBNA PRIMANJA														
U.Šifra	Vrsta primanja	Period	Sistemski broj	Ime i prezime dužnosnika	Vanjski račun	Banaka	Financijska	Vrsta primanja	Amortizacija	Šifra primanja	Ime	Ime dužnosnika	Priglasiti	Sagovornik

Slika 3. Obrazac 5 –automatsko izvještavanje

ZAKLJUČAK

Obračun zarada u zdravstvenim ustanovama i poštovanje svih zahtjeva koje propisuju nadležne institucije mogu da budu izuzetno komplikovane s obzirom da zahtijevaju obradu velike količine podataka. Suština informacionog sistema u zdravstvenim ustanovama se ne razlikuje od bilo kod drugog sistema, svi oni imaju za cilj da ubrzaju poslovne procese. Kod zdravstvenih ustanova, pored redovnog obračuna zarada, situacija se usložnjava izvještajima koje traži zakonodavac i pretpostavka je da će broj izvještaja u budućem periodu rasti. Zbog toga je neophodno da postoji integrisan informacioni sistem na nivou Republike Srpske pomoću koga će zdravstvene ustanove moći odgovoriti zahtjevima. S obzirom na situaciju u kojoj se nalazimo svakako ne možemo očekivati ovakav sistem u relativno kratkom vremenskom periodu pa zdravstvenim ustanovama ne preostaje mnogo izbora osim da samostalno udju u procese digitalne transformacije. Ključ savremenih poslovnih rješenja je da se omogući računovođi da „preuzme ulogu informatičara“ i samostalno kreira izvještaje bez asistencije programera. Naravno, to ne znači da su računovođama potrebna programerska znanja ali svakako moraju da razumiju pozadinu funkcionisanja aplikativnog rješenja.